

Да бъдеш „коректив и партньор” на държавата

Теодор Младенов
София, юни 2007

Темата за участието на гражданите с увреждания в политическите процеси несъмнено е костелив орех. Предишният опит да стигнем до горчивата му ядка, озаглавен „Институционалните неволи на участието”¹, беше фокусиран върху работата на Националния съвет за интеграция на хората с увреждания (НСИХУ). Там разгледахме институционализирането и свързаните с него рискове от деполитизация и деперсонализация на гражданските обединения. Засегнахме и темите за представителността и легитимността, пряко свързани с работата на НСИХУ. В настоящия текст ще допълним и задълбочим разбирането си по тези въпроси. За целта ще разгледаме случая на един от членовете на НСИХУ, който вече 18 години „представява” българите с увреждания. Това е Съюза на инвалидите в България (СИБ), превърнал се в синоним на родната социална политика в тази сфера. Възможност за такъв преглед ни дава наскоро създаденият интернет сайт на организацията (www.disability-bg.org), където публично е предоставена информация за нейните приоритети, подход и дейности².

Веднага трябва да направим уговорката, че вглеждането в интернет образа на СИБ не трябва да се възприема нито като критика на сайта, нито като критика на самата организация. Не това ни интересува тук. Анализът, който следва, се стреми да *илюстрира механизмите* на гражданско участие в изграждането на политики в сферата на уврежданията. Нашият интерес към Съюза е продиктуван от потенциала му да бъде добър пример за целите на една такава илюстрация – както заради неговите ясно заявени претенции за „национална представителност”, така и заради участието му като организация *на* хора с увреждания в НСИХУ. Това участие означава, че СИБ заема ключова позиция в координатната система на българската институционална конюнктура в сферата на уврежданията. Чрез сайта си организацията извежда на преден план в публичното пространство тази своя позиция. А това, от своя страна, дава възможност да се анализират процесите на институционално позициониране и така да се разкрият важни неща за начина, по който гражданското „участие” се случва (или по-скоро – *не се случва*) в българската политическа практика. Накратко – интересуваме се от механизмите, а не от носителите им, но използваме носителите, за да покажем как действат механизмите.

¹ http://www.cil-bg.org/1weare/news/Institucionalnite_nevoli_na%20_uchastieto.pdf

² Прегледът на всички материали от интернет е актуален към 23 юни 2007 г.

С тази уговорка и без да изпусваме от поглед крайната цел на анализа, на следващите страници ще се спрем по-подробно на два аспекта от образа, който Съюза изгражда за себе си чрез своя интернет сайт. Първо, ще разгледаме акцента върху *представителността* и неговото основополагащо значение за себепредставянето на СИБ. Ще обсъдим въпроса за „легитимацията чрез значимост“ като алтернатива на „легитимацията чрез представителност“, което ще ни помогне да разберем по-добре проблемите на „националното представителство“. Ще се спрем и на многостранната и противоречива лексика, използвана в сайта за означаване на „членската маса“ на организацията, както и на описанието на някои от дейностите на Съюза. Това ще ни помогне да вникнем в подхода и философията на СИБ в сферата на уврежданията. На второ място, ще анализираме и другия основен акцент в публичен образ на организацията – нейната *институционална обвързаност*. Тук ще припомним тезата от предния текст за процеса на двустранна легитимация, чрез който се поддържа статуквото³. За илюстрация ще използваме информация от сайта за отношенията на организацията с нейните „институционални партньори“ – „държавници, политици, общественици“⁴. Всичко това ще ни помогне да проникнем още веднъж под черупката на протоколно приветстваното „гражданско участие“, за да усетим тръпчивия вкус на политическото представителство на гражданите с увреждания в България. Както и в предния текст, и тук в заключение ще набележим някои насоки за преодоляване на набелязаните затруднения.

Нека започнем с темата за „представителността“. При първия контакт със сайта на СИБ, на неговата заглавна страница попадаме на представяне на организацията, в което тази тема е основен акцент. Още в първото изречение четем, че организацията „представява и отстоява интересите на инвалидите пред държавните, обществените и другите органи и организации в страната и чужбина“⁵. Малко по-надолу се уточнява, че „СИБ е обединение на 377 структури ... изградени в 27 региона в България с повече от 42 603 индивидуални членове. ... Заедно с асоциираните организации на инвалиди членовете на СИБ стават над 72 000“⁶. Но градацията в бройките не свършва дотук, защото „[о]т 2001 година СИБ е асоцииран член на Европейският форум на хората с увреждания (EDF)“ – а EDF „представява интересите на над 54 милиона хора с увреждания в Европа“⁷. И така, в разстояние на няколко изречения стигнахме от 42 603 до 54 000 000 души. Какво е значението на тази градация?

³ Виж стр. 7-8 от http://www.cil-bg.org/1weare/news/Institucionalnite_nevoli_na%20uchastieto.pdf.

⁴ <http://www.disability-bg.org/bg/aboutus.php>

⁵ <http://www.disability-bg.org/index.php>

⁶ Пак там.

⁷ Пак там.

За да отговорим на този въпрос, е необходимо да направим една уговорка. Всяка неправителствена организация се нуждае от *легитимност* пред своите институционални партньори, за да може да участва в изработването на публични политики. Два са механизмите за изграждане на тази легитимност, които имат отношение към нашия анализ. Първият механизъм легитимира чрез *представителност*, при което да бъдеш „представителен“ означава да можеш да говориш и действаш *от името на X брой хора от Y брой места*. Колкото повече са хората и местата, тоест колкото по-големи са стойностите на X и Y, толкова по-„представителна“ е организацията и съответно – толкова по-легитимна. Логиката на този вид легитимация е заложена в Закона за интеграция на хората с увреждания (ЗИХУ) и овластява национално представителните организации на и за хора с увреждания. Представянето на СИБ от заглавната страница на техния сайт може да послужи като практическа илюстрация – според така описаната логика организация с 42 603 члена е по-слаба и маловажна от организация със 72 000 члена и много, много по-слаба и маловажна от организация с 54 000 000 члена.

За разлика от това, вторият механизъм за изграждане на легитимност не залага на бройките. Ще го означим като легитимация на основата на *значимост*, при което да бъдеш „значим“ означава да отстояваш определени принципи и ценности – не да говориш или действаш *от името на дадена група хора*, а да говориш или действаш *в името на определени идеи*. Колкото по-добре се вписват тези идеи в дадена концептуална или идеологическа рамка и колкото по-ефективна е работата по тяхното отстояване, толкова по-значима е организацията и съответно – по-легитимна⁸. За този втори вид легитимност, обаче, е трудно да се даде пример от българската гражданско-политическа реалност, който да има отношение към уврежданията. Организации като Центъра за независим живот – София (ЦНЖ) от години безуспешно се застъпват за нормативното регламентиране на легитимността, основана на значимост. Последният опит е писмото на ЦНЖ до Националния омбудсман, в което организацията настоява за „промяна в разпоредбата на чл. 6 от ЗИХУ, където понятието „национално представителни организации“ да бъде заменено с понятието „национално значими организации““⁹. Въпреки усилията, обаче, статуквото остава непроменено. Институционално (чрез НСИХУ) и нормативно

⁸ Разбира се, „отстояването на идеите“ трябва винаги да бъде част от един непрекъснат процес на преосмислянето им в светлината на новия опит. В този процес опитът също се преосмисля в светлината на така променените идеи. Важно е кръгът на промяната да продължава да се върти, защото в противен случай застъпването за определени принципи и ценности лесно може да се изроди в догматизъм и авторитаризъм.

⁹ *Сигнал от сдружение „Център за независим живот“ – София във връзка със смущаващи разпоредби в Закона за интеграция на хората с увреждания*, изх. № 015 от 13.04.2007, стр. 3.

(чрез ЗИХУ) българската социална политика отдава еднозначно предпочитанията си на легитимността чрез представителност.

Все пак, има ли тази политика своята *концептуална рамка*, която да е в състояние да ориентира мерките в сферата на уврежданията? Да, има¹⁰. Такава рамка може да се открие в Националната стратегия за равни възможности за хората с увреждания, според която „[с]ъздаването на предпоставки за пълноценно участие на хората с увреждания в икономическите, социалните и политическите процеси, като същевременно се зачита и техният личен избор, е неотменима част от общата политика на Правителството.”¹¹ Стратегията също така подчертава, че „[н]е индивидуалното увреждане, а липсата на ресурси в обществото поражда основните пречки [пред пълноценното участие на хората с увреждания]. Това извежда на преден план необходимостта да бъде приспособена физическата и социалната среда.”¹² Идеологията е описана, а насоките – дадени: трябва да се работи за промяна на средата, така че хората с увреждания да има възможностите, които имат и останалите хора.

Оказва се, обаче, че *за държавата не е важно* дали организациите на и за хора с увреждания, които са включени в изграждането на политики на национално ниво, се придържат към тази идеология и следват тези насоки. Защото държавата разчита на първия механизъм за легитимация – за нея е от значение най-вече дали организациите имат достатъчно членове и териториално покритие. Затова и градацията в броя на членовете заема челно място на заглавната страница от сайта на СИБ. В крайна сметка, ако искаш да бъдеш „коректив и партньор”¹³ при изработването на политиките, трябва да можеш да предложиш достатъчно внушителни цифри, удостоверяващи твоята легитимност в очите на институциите. Принципите, ценностите и дейностите не са толкова важни, че да заслужават места на първия ред.

Има и още нещо. Легитимирането чрез представителност лесно може да маскира *липсата на легитимност по критерия „значимост”*. Тоест, организацията може да прикрива отказа да се отстояват определени принципи и/или неразбирането на тези принципи, както и липсата на дейности в тяхна подкрепа, с наличието на (повече или по-малко внушителна) „членска маса”. Дори и беглият прочит на материалите, публикувани на

¹⁰ Макар и под формата на „пачуърк”, и то неактуализиран – за критика виж стр. 5-6 от анализа на Ваня Пандиева: http://www.cil-bg.org/1weare/news/Ot_dobrite_namerenia_do_dramatichnite_prilojenia_soc_politika.pdf.

¹¹ *Национална стратегия за равни възможности за хората с увреждания*, стр. 2 (http://www.mlsp.government.bg/bg/law/regulation/disable_strategy.doc).

¹² Пак там.

¹³ http://www.disability-bg.org/upload_files/Kongres.doc

сайта на СИБ, показва, че това НПО няма вътрешно-съгласувана идеологическа позиция. Показателно в това отношение е използването на *различни и дори взаимно изключващи се термини* за означаване на въпросната „членска маса“. Настоятелната употреба на политически и етически некоректното „инвалиди“, която се натрапва още от името на организацията, на моменти отстъпва място на вече добилото гражданственост „хора с увреждания“. По-интересна, обаче, е епизодичната му подмяна от „хора със специфични възможности“, която се наблюдава в някои от материалите¹⁴.

Ще отворим една скоба, защото, противно на първоначалното впечатление, политическата коректност на последния термин също е спорна. Той фокусира вниманието върху индивидуалните особености („възможности“), а това подвежда, защото, както вече видяхме, „[н]е индивидуалното увреждане, а липсата на ресурси в обществото поражда основните пречки [пред пълноценното участие на хората с увреждания]“¹⁵. Така терминът „хора със специфични възможности“ е в унисон с вече станалото (печално) популярно в българските педагогически среди понятие „деца със специални образователни потребности“ (деца със СОП). А това понятие предизвиква объркване, защото много от децата с увреждания

нямат никакви специални образователни потребности – децата може да се нуждаят от някакви помощни средства и достъпна среда, или от някакви инструменти или апаратура, която да им осигури достъп до общата учебна програма, но те не изпитват затруднения със самото научаване. От друга страна, има много деца без недъзи, които не спадат към групата на децата с увреждания, но имат проблеми с научаването – всъщност всеки от нас в някакъв момент се е сблъсквал с подобни проблеми в определени области.¹⁶

Същото може да се каже и за възрастните с увреждания. Много от тях нямат „специфични възможности“, а се нуждаят от достъпна социална и архитектурна среда и подходящи асистентски услуги, за да бъдат равнопоставени и да водят независим живот. От друга страна, много от хората със „специфични възможности“ нямат никаква нужда от достъп за равнопоставеност.

Нека обаче се върнем към сайта на СИБ. Вече подчертахме, че разнопосочната терминология показва липса на вътрешно-съгласувана идеологи-

¹⁴ Виж, например, описанието на „Националния информационно-консултантски център“ на: <http://www.disability-bg.org/bg/activities.php>.

¹⁵ *Национална стратегия*, стр. 2.

¹⁶ Стъбс, С. (2005) *Приобщаващо образование: Когато ресурсите не достигат*. София: Център за независим живот, стр. 20-21. (<http://www.cil-bg.org/5publications/Priobshtavashto.pdf>)

ческа позиция. Още по-показателен в това отношение е списъкът от *дейности и услуги*, предлагани от Съюза, който може да бъде намерен в секция „Дейност”. Множество от неговите елементи недвусмислено подкрепят разбирането за увреждането като *индивидуален, медицински проблем* и вменяват на хората с увреждания роля на пасивни обекти на коригиращи интервенции и консуматори на социални помощи. Едва ли е необходима особена чувствителност, за да забележи човек, че като първа категория в списъка фигурират „подпомагащи[те] и благотворителни”¹⁷ дейности. Това несъмнено подсказва коя е приоритетната за организацията сфера на работа. По-нататък пред изкушения читател се разкрива друг тежък остатък от индивидуално-медицинското виждане за проблемите на хората от целевата група на СИБ. Това е определянето на дейностите по осигуряване на достъпни работни места като „*трудова рехабилитация*”, а премахването на транспортните и архитектурни бариери като „*битова рехабилитация*”¹⁸. В раздела за „социална рехабилитация”, пък, са изредени дейности като „култура и изкуство – нагласа за възприемане на творчество”, „образователен и поддържащ спорт” и „образование, възпитание и преодоляване на автобариерите (бариери, възникнали вследствие на самоограничение) пред инвалидите”¹⁹. Човек остава с впечатление, че въпросните „инвалиди” не трябва да правят нито едно социално действие, без това да има някакъв „оздравяващ”, „обучителен” или „възпитателен” ефект върху тях. Разбира се, ако гледаме на хората с увреждания като на дефектни същества, чиито тела, сетива и души трябва да бъдат коригирани, за да се решат техните проблеми, изредените погоре мерки започват да звучат (донякъде) смислено. А животът на тези хора се превръща в един голям *санаториум*.

Кулминацията на този целебен и нормализаторски патос е дейността „*дозиран туризъм*”²⁰. Ще кажете – но в туризма няма нищо лошо! Може би е така – проблем, обаче, възниква, когато той се превърне в доминираща форма на отношение към света. Защото туристът общува с хората, предметите, местата или културите от дистанция. Той или тя „не е от тук и е за малко” – не поема ангажменти към местните дела, няма правата и не носи отговорностите на местните жители. Туристът може да разглежда, но без да пипа. Превърнат в средство за „социална рехабилитация” на хората с увреждания, този модел на поведение и отношение към случващото се с експертен размах затвърждава тяхното *отчуждено присъствие* в обществения живот. С други думи, не е възможно да ме „рехабилитират” социално чрез туризъм, защото пълноценното участие в „социалното” изисква ангажираност и въвличеност, която никоя туристическа

¹⁷ <http://www.disability-bg.org/bg/activities.php>

¹⁸ Пак там, подчертаване наше.

¹⁹ Пак там.

²⁰ Пак там.

програма не може да осигури. Още по-малко, ако ми я предлагат като лекарство – „дозирано”. Въпросното „дозиране” на туризма предполага, че някой „специалист” (социален рехабилитатор?) е взел решение колко (отчуждено) присъствие в живота ми се полага, предписал ми го е и зорко следи за изпълнението на своето предписание. „Още една доза туризъм – и в санаториума на живота няма да останат тайни за мен.”

Нека обобщим – прегледът на материалите от сайта на СИБ показва, че организацията изпраща в общественото пространство разнопосочни и несъгласувани послания. Това е тревожен симптом за липсата на единна и вътрешно съгласувана позиция по въпросите на уврежданията, особено като се има предвид легитимността на Съюза пред институциите и неговите претенции за „национална представителност”. Морално и идеологически остарели термини като „инвалиди” се радват на компанията на съвременни аналози като „хора със специфични възможности” – на места дори съвсем буквално, като в случая с обявения информационно-консултантски център, който „предоставя всякакъв вид услуги на хора със специфични възможности (инвалиди)”²¹. Върху традиционни, индивидуално-медицински дейности като „социално подпомагане” и „рехабилитация” с бели конци са пришити по-модерните и социално-ориентирани (поне на хартия) „интеграция” и „премахване на дискриминацията”.

Над всичко това, обаче, доминират вездесъщите бройки на членовете – десетките хиляди хора, които срещу скромната сума от 4 лв. (2 лв. за безработни)²² получават своите ежегодни дози отчуждение. В съзвучие с вече коментирания индивидуално-медицински възглед членовете на организацията са идентифицирани чрез своите недъзи или здравния си статус, а не чрез политическата си позиция по въпросите на уврежданията. На заглавната страница се съобщава, че „[т]е са с различни видове заболявания, включително и със сензорни – слепи и глухи”²³, но не се споменава нищо за техните искания относно подходите, политиките и стратегиите в сферата на „интеграцията” и „равните възможности”. Хомогенизирани по този начин на основата на „обективни” физически и сензорни различия, хората от целевата група на СИБ се превръщат в удобна за манипулиране „членска маса”. А „масата” може да бъде третирана като едно инертно, деперсонализирано цяло, което:

- във всичките си части има едни и същи желания и нужди;
- не се променя във времето;
- и пасивно следва линията, спусната от *експертите по инертни маси* – специални педагози, рехабилитатори, председатели, комитети, чиновници и т. н.

²¹ Пак там, подчертаване наше.

²² Данните са за 2007 г. – виж http://www.disability-bg.org/upload_files/bulet-4-2007.pdf.

²³ <http://www.disability-bg.org/index.php>

Като представител на една такава „маса“, Съюзът може необезпокоявано да изпълнява функцията си на „коректив и партньор“ на държавата.

Което, от своя страна, ни води към втория акцент от себепредставянето на СИБ – а именно, неговата *институционална обвързаност*. На същата заглавна страница на сайта, веднага след стремглаво градиращия брой членове на организацията, се подчертава, че „[о]т 2001 година СИБ е асоцииран член на Европейският форум на хората с увреждания (EDF). EDF е официално признатият партньор на Европейската комисия и на Европейския парламент по проблемите на хората с увреждания.“²⁴ Очевидно за организацията е от голямо значение да бъде разпознавана като част от солидни институционални структури.

В предишния текст по темата вече описахме какви рискове крие институционализацията за неправителствените организации. Там подчертахме, че колкото повече едно НПО се институционализира, толкова по-ревностно започва да *подкрепя статуквото*. Пример за начина, по който се случва това, ще намерим в друга част от сайта на СИБ. В секция „За нас“, най-долу, е описана една размяна между организацията и институциите, която добре илюстрира работата на взаимноизгодния механизъм. Там четем, че според „институциите на всички равнища“ „СИБ има огромен принос и потенциал за ускоряване на процесите за покриване на критериите в социалната сфера за членство на Република България в Европейския съюз“²⁵. Нека означим това като „*твърдение А*“: *Институциите признават, че СИБ има принос за социалното развитие в сферата на уврежданията*. По-нататък от Съюза заявяват, че „без искрената подкрепа от страна на държавници, политици, общественици и пр., постиженията на СИБ в този 15-годишен период, свързан с особено трудни социално-икономически реформи, нямаше да бъдат толкова видими и значими“²⁶. Във връзка с това организацията учредява „приз за личен принос при решаване проблемите на хората със специфични възможности в България в духа на европейските критерии и стандарти“²⁷ и връчва първото му издание на президента Първанов. Така се оформя и „*твърдение Б*“: *СИБ признава, че институциите са допринесли за въпросното социално развитие* (и за да „затвърди“, ги *награждава* за това).

В предния текст по темата нарекохме този процес „двупосочна легитимация“ – организациите, които са легитимни, защото са разпознати като такива от институциите („*твърдение А*“), от своя страна легитимират политиката, провеждана от същите тези институции в сферата на увреждания-

²⁴ Пак там.

²⁵ <http://www.disability-bg.org/bg/aboutus.php>

²⁶ Пак там.

²⁷ Пак там.

та („твърдение Б”). (А) подкрепя (Б), за да може (Б) след това да подкрепи (А) – системата се самовъзпроизвежда, статуквото се запазва.

Само че в случая с „национално представителните” организации на и за хора с увреждания този процес има и своето *финансово измерение*. Всяка година НПО като СИБ получават държавна субсидия²⁸ и взаимноизгодната размяна добива конкретни материални параметри, което още повече затяга примката на двупосочната легитимация. Във вече цитираното писмо на ЦНЖ до Националния омбудсман този феномен е диагностициран като „конфликт на интереси” и е коментиран по следния красноречив начин:

Съчетаването на политически консултативни функции с държавна субсидия при условията на „национално представителство“ поставя под съмнение уставните цели на организациите, а именно – защита на интересите на хората с различни увреждания, както и целия политически консултативен процес. Наивно би било да се вярва, че организации, които се издържат от бюджета, т.е. зависими са от държавата, ще се противопоставят на политически решения, предлагани от същата тази държава. Те ще бъдат склонни по-скоро да подкрепят държавната политика, както става и в момента. ... Така, консултативният процес с национално представителните организации се използва за легитимиране на политически решения, които не винаги са в интерес на самите хора с увреждания и техните човешки права.²⁹

Накратко, подкрепена от държавна субсидия, двупосочната легитимация се *втвърдява* до степен, при която промяната на статуквото става невъзможна задача.

Проблемите на представителството не се изчерпват с описаните дотук. Съюза на инвалидите не е единствената организация, която участва в изграждането на политики „от името на” хората с увреждания в България. Към момента в Националния съвет за интеграция членуват още десет организации „на” и шест „за” хора с увреждания. Макар и да се различават в детайлите, профилите на тези „граждански представители” до голяма степен споделят двата основни акцента от образа, който СИБ изгражда за себе си чрез своя интернет сайт: 1) те са легитимни на основата на своята „представителност”; и 2) те поставят силно ударение върху своята институционална обвързаност с официалните центрове на власт в об-

²⁸ Според *Протокол №5 от заседанието на Националния съвет за интеграция на хората с увреждания /НСИХУ/ към Министерския съвет, състояло се на 16 ноември /сряда/ 2005 г.* общата сума на тези субсидии за 2006 г. е 2,47 милиона лева.

²⁸ *Протокол №3 от 28.06.2005, стр. 3.*

²⁹ *Сигнал от сдружение „Център за независим живот“..., стр. 2.*

ществото. А това още повече централизира и деперсонализира тази власт.

Със своето участие в структури като НСИХУ тези организации легитимират държавната политика в сферата на уврежданията. А тази политика продължава да се характеризира с *индивидуално-медицински, популистки мерки* и не съдейства по никакъв начин за равнопоставеността и независимия живот на хората от нейната целева група. Дори един бегъл поглед на останалите текстове от настоящата поредица потвърждава това:

- Двата материала, озаглавени съответно *Експертност в приобщаващото образование или за приобщаващото образование – експертно?*³⁰ и *Първият полет на българското интегрирано образование*³¹, съдържат редица критики на настоящата политика и практики в сферата на приобщаването на децата с увреждания в системата на общообразователните учебни заведения в България.
- Текстът *От добрите намерения до драматичните приложения на някои идеи за социална политика за хора с увреждания в България*³² коментира политиката в сферата на уврежданията като цяло и съдържа ценни наблюдения за еkleктичния и на места вътрешно противоречив характер на основополагащи документи като Националната стратегия.
- Не на последно място, материалът *Наредба за предоставяне на социалната услуга „Асистент на хора с трайни увреждания” – нов „римейк” на националната програма „Асистенти на хора с увреждания”, продуциран и изпълнен от Столична община*³³ критикува пропуските и консерватизма на националната и местна политика по отношение на най-важната услуга за хора с увреждания – личният асистент.

Всички тези анализи показват, че българската политика в сферата на уврежданията се нуждае от сериозен ремонт. Но докато държавата припознава като свой „партньор и коректив” единствено организации като СИБ и останалите „национално представителни” субекти в НСИХУ, ремонтът ще остане само на книга. Постиженията на тези НПО се измерват с броя членове и степента на институционална обвързаност, вместо с ефективността на дейностите и тяхното съответствие на заложените в стратеги-

³⁰ http://www.cil-bg.org/1weare/news/Expertnost_v_priobshtavashtoto_obrazovanie.pdf

³¹ <http://www.cil-bg.org/1weare/news/Pyrvijat%20polet%20na%20bylgarskoto%20integrirano%20obrazovanie.pdf>

³² http://www.cil-bg.org/1weare/news/Ot_dobrite_namerenia_do_dramatichnite_prilojenia_soc_politika.pdf

³³ http://www.cil-bg.org/1weare/news/Naredba_Asistenti_na_hora_s_uvrejdania_SO.pdf

ческите документи принципи и ценности. Това е така, защото организациите, които официално „защитават интересите“ на хората с увреждания в България, се легитимират нормативно и институционално пред държавата чрез своята „представителност“, вместо чрез своята значимост. И логиката безмилостно отсъжда – четиридесет хиляди е повече от четиридесет, независимо че ролята на първите е да консумират „дозиран туризъм“, а вторите организират протести в подкрепа на своя Асистент за независим живот³⁴.

Преходът към *легитимация на основата на значимост* може да се окаже дълъг и болезнен, но е крайно необходим. Механизмите, които описахме в този текст, както и “институционалните неволи”, анализирани в предишния, поддържат статуквото и възпрепятстват социалната промяна от години. Финансовата подкрепа, която държавата предоставя на участниците в консултативни процеси, допълнително подсилва това самоподдържане и самовъзпроизвеждане на консерватизма в българската социална политика. Без такъв преход, обаче, гръмките концепции, заложи в документи като Националната стратегия, няма да променят тихо-то, сиво ежедневие на българите с увреждания – поне в обозримото бъдеще на следващите няколко десетилетия.

Проектът е финансиран от
Тръста за
гражданско общество в
Централна и Източна
Европа

³⁴ Виж, например, Младенов, Т. (2004) *За хората и хората. Изследване, посветено на кампанията в подкрепа на услугата „асистент за независим живот“ на ЦНЖ – София*. София: Център за независим живот, стр. 120-121. (<http://www.cil-bg.org/5publications/Za%20horata%20i%20horata.pdf>)